

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Ποιότητας Ζωής

ΠΟΡΙΣΜΑ

(ΝΟΜΟΣ 3094/2003 “Συνήγορος του Πολίτη και άλλες διατάξεις”, άρθρο 4, παράγραφος 6)

(Υποθέσεις 9824/27-06-06 & 15266/13-10-06)

ΘΕΜΑ:

**ΑΙΟΛΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΕΝΤΟΣ ΔΑΣΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΔΗΜΟΥΣ ΖΑΡΑΚΑ ΚΑΙ
ΝΙΑΤΩΝ ΛΑΚΩΝΙΑΣ**

ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ: Χρύσα Χατζή

Ειδικοί Επιστήμονες: Χρήστος Τσαϊτουρίδης, Δημήτρης Βελαώρας

ΜΑΪΟΣ 2007

Ημερομηνία: 21 Μαΐου 2007

Α.Π. Υπόθεσης: 9824/27.06.2006, 15266/13.10.2006

Α.Π. Επιστολής: 9824.2.3, 15266.2.2

Ειδικοί Επιστήμονες: Χρήστος Τσαϊτουρίδης, Δημήτρης Βελαώρας

Τηλέφωνο: 210-7289679

ΠΡΟΣ

Κυρία Αγγέλα Αβούρη
Γενική Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου
Περιφέρεια Πελοποννήσου
Τέρμα Ερυθρού Σταυρού
22100 Τρίπολη

Κύριο
Διευθυντή Δασών Περιφέρειας Πελοποννήσου
Περιφέρεια Πελοποννήσου
Πλαπούτα 8
22100 Τρίπολη

Κύριο
Δασάρχη Μολάων
Δασαρχείο Μολάων
23052 Μολάοι

Κύριο
Προϊστάμενο της ΕΥΠΕ α.α.
Ε.Υ.ΠΕ. / ΥΠΕΧΩΔΕ
Λ. Αλεξάνδρας 11
11473 Αθήνα

Κύριο
Προϊστάμενο Διεύθυνσης ΠΟΧΩΠΕ
Ν.Α. Λακωνίας
Οδός των 118 αρ. 37
23100 Σπάρτη

Κύριο
Γενικό Διευθυντή Ανάπτυξης και Προστασίας
Δασών και Φυσικού Περιβάλλοντος
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Χαλκοκονδύλη 31
10164 Αθήνα

Κύριο
Διευθυντή Δ/νσης Αισθητικών Δασών Δρυμών
& Θήρας
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων
Χαλκοκονδύλη 31
10164 Αθήνα

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Κύριο Γεώργιο Σουφλιά
Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.
Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.
Χαρ. Τρικούπη 182
Αθήνα

Κύριο *Ευάγγελο Μπασιάκο*
Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
Αχαρνών 2
10432 Αθήνα

Κύριο
Διευθυντή Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού
Σχεδιασμού
Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.
Τρικάλων 36
11526 Αθήνα

Κύριο
Προϊστάμενο Διεύθυνσης Δασών Ν. Λακωνίας
Διεύθυνση Δασών Ν.Λακωνίας
Οδός των 118 αρ. 37
23100 Σπάρτη

Κύριο
Δήμαρχο Νιάτων
Δήμος Νιάτων
23060 Νιάτα Οικ. Άγιος Δημήτριος Ζάρακος

Κυρία
Δήμαρχο Ζάρακα
Δήμος Ζάρακα
23068 Ρειχιά Λακωνίας

Κύριο
Αγίου Μελετίου 114
10446 Αθήνα

Κυρία
Αγίου Μελετίου 114
10446 Αθήνα
(με την παράκληση να ενημερωθούν και οι
λοιποί αναφερόμενοι)

ΘΕΜΑ: Αιολικό πάρκο εντός δάσους στους δήμους Ζάρακα και Νιάτων Λακωνίας

I. ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαμεσολαβεί επί των ανωτέρω αναφορών, με τις οποίες εκφράζεται η διαμαρτυρία των ενδιαφερόμενων για τις διαδικασίες δημιουργίας «αιολικού πάρκου» στο Νότιο Πάρωννα, στη θέση «Κατάρτια – Τούρλες», η οποία εκτείνεται εντός των Δήμων Ζάρακα και Νιάτων Λακωνίας.

Συγκεκριμένα, οι αναφορές στρέφονται κατά των διοικητικών πράξεων των αρμοδίων δασικών και περιβαλλοντικών υπηρεσιών, με τις οποίες προωθείται η αδειοδότηση και χωροθέτηση έργων οδοποιίας, ευρύτερα δε των εγκαταστάσεων του Αιολικού Σταθμού μέσα σε περιοχή χαρακτηρισμένη επίσημα, με πράξη χαρακτηρισμού του Δασαρχείου Μολάων, ως «δάσος» αλλά και ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) για την άγρια ορνιθοπανίδα στο πλαίσιο του οικολογικού δικτύου NATURA 2000. Πράγματι, ο σχεδιαζόμενος Αιολικός Σταθμός Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας [«Α.Σ.Π.Η.Ε.»] και τα συνοδά έργα οδοποιίας λαμβάνουν χώρα, σύμφωνα με τον προγραμματισμό, κατά μεγάλο μέρος (περίπου κατά το ήμισυ) εντός του δάσους της Κρεμαστής και εντός περιοχών (στη θέση «Τούρλες») ενταγμένων στο δίκτυο NATURA 2000, με την ονομασία «Όρη Γιδοβούνι, Χιονοβούνι, Γαϊδουροβούνι, Κορακιά, Καλογεροβούνι, Κουλοχέρα και περιοχή Μονεμβασίας» & «Όρη Ανατολικής Λακωνίας» και κωδικούς GR-2540001 και GR -2540007 για τις περιοχές NATURA και ΖΕΠ αντίστοιχα, βάσει των κοινοτικών οδηγιών 79/409/ΕΟΚ και 92/43/ΕΟΚ και των Κ.Υ.Α. 414985/85 και 33318/3028/98 αντίστοιχα, όπως ισχύουν.

Σημειώνεται ότι η αρχική Έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων [«Ε.Π.Ο.»] για τη δημιουργία του σταθμού, συγκεκριμένα η υπ' αριθμ. 124109/16.03.2004 Κ.Υ.Α. έχει προσβληθεί εντός του 2004 με αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας [«ΣτΕ.»]. Ωστόσο, η διοίκηση συνέχισε να προωθεί την έκδοση σχετικών ατομικών διοικητικών πράξεων εγκρίνοντας τους περιβαλλοντικούς όρους και τις μελέτες για έργα οδοποιίας για την πρόσβαση στο σταθμό και μάλιστα εκδόθηκε η υπ' αριθμ. Κ.Υ.Α. 103399/26.10.2006 περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων, με την οποία τροποποιείται η ανωτέρω αρχική Ε.Π.Ο.. Περαιτέρω, εντός του 2006 χορηγήθηκε σχετική έγκριση επέμβασης για την εγκατάσταση του Α.Σ.Π.Η.Ε. στο δάσος με την υπ' αριθμ. 493/13.03.2006 απόφαση της Γενικής Γραμματέως Περιφέρειας Πελοποννήσου υπέρ της εταιρείας που

σχεδιάζει την κατασκευή του σταθμού. Μάλιστα, όπως ενημέρωσε την Αρχή ο αναφερόμενος, εντός του 2007 εκδόθηκε επίσης από την Γενική Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου η υπ' αριθμ. 2653/17.11.2006 απόφαση έγκρισης επέμβασης για το συνοδό έργο της οδοποιίας, ενώ το ίδιο όργανο εξέδωσε την υπ' αριθμ. 2410/18.10.2006 απόφαση επανέκδοσης άδειας εγκατάστασης και την υπ' αριθμ. 485/24.01.2007 απόφαση τροποποίησης επί της επανέκδοσης άδειας εγκατάστασης, λαμβάνοντας υπόψη την τροποποιητική των περιβαλλοντικών όρων Κ.Υ.Α. που εκδόθηκε εντός του 2006. Πρέπει να σημειωθεί, επίσης, ότι με πράξη του ίδιου οργάνου, την υπ' αριθμ. 3138/07.01.2005 απόφαση, είχε εγκριθεί η διαχειριστική μελέτη «Προστασίας και Διαχείρισης Δημοσίου Δάσους Κρεμαστής», χωρίς να γίνεται μνεία σε έργα δημιουργίας αιολικών σταθμών ή άλλων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Με την από 26.10.2006 σχετική επιστολή του προς τις αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ, της Περιφέρειας Πελοποννήσου και της Ν.Α. Λακωνίας ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι ο καθ' όλα θεμιτός στόχος της προώθησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και αξιοποίησης της αιολικής ενέργειας πρέπει να συνοδεύεται, κατά την υλοποίησή του, από τη μέριμνα για την λήψη των ενδεδειγμένων μέτρων προστασίας των δασικών οικοσυστημάτων και των οικοτόπων κοινοτικής και εθνικής σημασίας σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 24 του Συντάγματος και τους κανόνες του κοινοτικού και εθνικού περιβαλλοντικού δικαίου. Ειδικότερα, ο Συνήγορος του Πολίτη είχε διαπιστώσει, ανάμεσα σε άλλα, ότι στην εγκριθείσα Μ.Π.Ε. από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. αναφερόταν μεν η ένταξη της περιοχής στο δίκτυο NATURA 2000, αλλά παραγνωριζόταν σαφώς η ύπαρξη Ζ.Ε.Π., και αναφερόταν η περιοχή ως «μη προστατευόμενη» (!) για την ορνιθοπανίδα της, μάλιστα με ρητές παραπομπές σε, προφανώς μη ορθά ενημερωμένη, ιστοσελίδα περιβαλλοντικής οργάνωσης και χωρίς να έχει γίνει άντληση στοιχείων από τις πηγές του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.. Περαιτέρω, η Αρχή επεσήμανε ότι η αρμόδια Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. είχε ήδη τονίσει με έγγραφό της εντός του 2003 προς την Ε.Υ.ΠΕ. την αναγκαιότητα σύνταξης «ολοκληρωμένης ορνιθολογικής μελέτης».

Σε ό,τι αφορά την επέμβαση στο δασικό οικοσύστημα, η Αρχή μνημόνευσε τις σοβαρές αντιρρήσεις του οικείου Δασαρχείου Μολάων, με έγγραφο του εντός του 2005, τόσο ως προς την επιλογή της θέσης, όσο και σχετικά με την προτεινόμενη διάνοιξη του οδικού δικτύου πρόσβασης στο σταθμό. Τέλος, ο Συνήγορος του Πολίτη υπενθύμισε την σχετική δικαστική απόφαση ΣτΕ 2569/04 με αφορμή την σχεδιαζόμενη εγκατάσταση Α.Σ.Π.Η.Ε. σε χώρο πλησίον της κρίσιμης περιοχής, η οποία έκρινε ότι απαιτείται προηγούμενος χωροταξικός σχεδιασμός και «εκπόνηση

ειδικής χωροταξικής μελέτης», και ότι, σε κάθε περίπτωση, η επέμβαση σε δάσος πρέπει να είναι η έσχατη επιλογή, μόνο όταν δεν προκύπτει μετά από τεκμηριωμένη έρευνα, άλλη έκταση, έστω δασική, και πάντοτε «με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου». Με την ανωτέρω επιστολή της η Ανεξάρτητη Αρχή έθεσε, έχοντας ιδίως υπόψη τις παραπάνω εκτιμήσεις, ερωτήματα που αφορούν κυρίως τα τυχόν μέτρα προστασίας του βιοτόπου των αγρίων πουλιών, την ενδεχόμενη υπαγωγή των κρισίμων έργων σε χωροταξικό σχεδιασμό και τη μέριμνα για την προστασία του δασικού πλούτου στο πλαίσιο των οικείων ρυθμίσεων της δασικής και περιβαλλοντικής νομοθεσίας και ειδικότερα με βάση την ανωτέρω διαχειριστική μελέτη του Δάσους Κρεμαστής.

Ο Συνήγορος του Πολίτη έλαβε απαντητικά έγγραφα από τις αρμόδιες υπηρεσίες στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης του, από τη μελέτη των οποίων προκύπτει ότι αυτές έχουν κατ'αρχήν προβεί σε εκτεταμένη έρευνα και προσεκτική τήρηση των διαδικασιών για την νόμιμη αδειοδότηση των προβλεπόμενων έργων οδοποιίας, καθώς και για την άμβλυση των επιπτώσεων των κρισίμων επεμβάσεων στο αξιολογικό φυσικό περιβάλλον της περιοχής ιδίως από τη διάνοιξη οδικού δικτύου. Εντούτοις, ο Συνήγορος του Πολίτη οφείλει να επισημάνει, με βάση το περιεχόμενο των εγγράφων και το πλήθος των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, ότι η Διοίκηση προωθεί τη δημιουργία του εν λόγω Α.Σ.Π.Η.Ε., με τα συνοδά έργα, χωρίς να έχουν αξιολογηθεί πολύπλευρα ορισμένες σαφείς απειλές στην καθ' όλα σημαντική πανίδα και στο δασικό πλούτο της περιοχής και χωρίς να έχουν ληφθεί επαρκή προληπτικά μέτρα προστασίας. Περαιτέρω, προκύπτει, ως προς την επιλογή της θέσης, ότι η δημιουργία του αιολικού σταθμού δεν προωθείται στο πλαίσιο ενός ευρύτερου ορθολογικού χωροταξικού σχεδιασμού, σύμφωνα και με τη νομολογία του ΣτΕ, αλλά, αντίθετα, η οικεία χωροταξική μελέτη που εκπονήθηκε εντός του 2005 με μέριμνα του ΥΠΕΧΩΔΕ προτείνει να μην κατασκευαστεί Α.Σ.Π.Η.Ε. στον κρίσιμο χώρο.

Ειδικότερα, η Αρχή θα ήθελε να αναδείξει συνοπτικά, στο σημείο αυτό, α) την έλλειψη ορνιθολογικής μελέτης και λήψεως μέτρων προστασίας της ορνιθοπανίδας παρότι μεγάλο μέρος του έργου έχει χωροθετηθεί σε περιοχή του δικτύου NATURA και εντός Ζ.Ε.Π., β) την έλλειψη ειδικής δασοτεχνικής μελέτης και γ) γενικότερα την επιμονή, παρά την εκκρεμοδικία ενώπιον του ΣτΕ, της Διοίκησης στην επιλογή της συγκεκριμένης θέσης και την έκδοση σχετικής έγκρισης επέμβασης, παρότι η ειδική χωροταξική μελέτη για τη χωροθέτηση Α.Π.Ε. στη Λακωνία την αποκλείει κ.α.. Για τα θέματα αυτά έχουν εκφραστεί πολλές επιφυλάξεις και από εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ακόμα και όταν αυτές δεν

εκφράζουν τελικά αντίρρηση για την προώθηση των έργων. Για τους λόγους αυτούς, όπως αναλύονται στη συνέχεια, ο Συνήγορος του Πολίτη εκδίδει το έγγραφο πορισματικού χαρακτήρα σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 4 παρ. 6 του ν.3094/03.

II. ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΙΟΛΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΣΕ ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000

Η εγκατάσταση έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε δάση και δασικές εκτάσεις επιτρέπεται σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 58 του ν.998/79, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει μετά από ειδικές διατάξεις των νόμων 2941/01, 3229/04 και 3377/05. Ειδικότερα σύμφωνα με το άρθρο 58 και βάσει της Κ.Υ.Α. 1726/03 για την κατασκευή των οικείων και συνοδών έργων μέσα σε δάσος ή δασική έκταση απαιτείται έγκριση επέμβασης που χορηγεί ο αρμόδιος Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας (μετά από εισήγηση των τοπικών δασικών υπηρεσιών), ενώ ισχύει και η ρύθμιση για τις «μείζονος σημασίας ή εκτάσεως επεμβάσεις», η οποία προβλέπει την υποβολή μελέτης για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις προκειμένου να δοθεί η έγκριση επέμβασης.

Είχε προηγηθεί σειρά αποφάσεων του ΣτΕ (ενδεικτικά αναφέρονται οι ΣτΕ 172/03, 173/03, 174/03, 2526/00, 2528/00, 1322/01, 1324/01) , σύμφωνα με τις οποίες για τις εν λόγω επεμβάσεις σε δάση και δασικές εκτάσεις, οι οποίες δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως «μικρά έργα», απαιτείτο ειδική πρόβλεψη νόμου. Με την ΣτΕ 2569/04 κρίθηκε ότι με τις σχετικές διατάξεις του ν.2941/01 «θεσπίζεται αφ' ενός μεν κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό νέο πάγιο νομοθετικό καθεστώς επιτρεπόμενης από το άρθρο 24 παρ.1 του Συντάγματος επεμβάσεως σε δασική έκταση, η οποία υπαγορεύεται από λόγους δημοσίου συμφέροντος». Ωστόσο, στην ίδια απόφαση επισημαίνεται ότι η νομολογία του ΣτΕ παγίως κρίνει ότι «(πρβλ. 1986/2002, 3672/2001) ακόμη και οι επιτρεπόμενες από το Σύνταγμα και τον νόμο επεμβάσεις σε δάσος και δασική έκταση, όπως είναι κατά τα ανωτέρω, η εγκατάσταση αιολικών σταθμών, πρέπει να διενεργούνται με τη μεγαλύτερη φειδώ και αφού προηγουμένως κριθί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση υπερτερεί της ανάγκης διαφυλάξεως της δασικής βλαστήσεως ...συνεπώς επιβάλλεται η κατά προτίμηση χρησιμοποίηση τμήματος δασικής εκτάσεως».

Σε κάθε περίπτωση οι επιλογές της διοίκησης, σύμφωνα με την εν λόγω απόφαση, πρέπει να είναι το αποτέλεσμα χωροταξικού σχεδιασμού, ιδίως σε περιοχές όπως η νότια Λακωνία όπου προγραμματίζεται και εκδηλώνεται ενδιαφέρον για την εγκατάσταση πολλών Α.Σ.Π.Η.Ε., ώστε

να εκτιμηθεί η φέρουσα ικανότητα όλης της περιοχής και η συνολική επίπτωση στο φυσικό περιβάλλον και το δασικό οικοσύστημα. Μάλιστα, το ΥΠΕΧΩΔΕ και συγκεκριμένα η Ε.Υ.ΠΕ. έχει ρητά ενημερώσει τον αναφερόμενο στην Αρχή, με το υπ' αριθμ. 106381/2006 έγγραφό της ότι η «Ειδική Χωροταξική Μελέτη για την Αναζήτηση Ζωνών Ανάπτυξης Αιολικών Σταθμών» που εκπονήθηκε εντός του 2005 για την Λακωνία έγινε «στα πλαίσια της απόφασης 2569/2004», αλλά «με την αξιοποίηση των πορισμάτων της ειδικής αυτής μελέτης δεν υποκαθίσταται η διαδικασία της περιβαλλοντικής αδειοδότησης».

Επιπλέον, η νομοθεσία για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας [«Α.Π.Ε.»] και ειδικότερα οι νόμοι 2294/94, 2941/01 και 3468/06, καθώς και η Κ.Υ.Α. 1726/03 και η Υ.Α. 104247/2006 προβλέπουν τη δυνατότητα χωροθέτησης και λειτουργίας τους εντός δασών και δασικών εκτάσεων, αλλά και εντός των περιοχών του οικολογικού δικτύου NATURA 2000 μετά από ειδικό έλεγχο που διενεργούν οι αρμόδιες υπηρεσίες του ΥΠΕΧΩΔΕ σε συνεργασία με άλλες κεντρικές υπηρεσίες της διοίκησης. Οι οικείες διατάξεις θέτουν συγκεκριμένες προδιαγραφές ως προς το περιεχόμενο των περιβαλλοντικών μελετών με έμφαση στις επιδράσεις των έργων επί του φυσικού περιβάλλοντος και της πανίδας, καθώς στα μέτρα για την αποτροπή ή άμβλυση των δυσμενών επιπτώσεων. Ασφαλώς, οι εν λόγω διατάξεις της νομοθεσίας για τις ΑΠΕ πρέπει να ερμηνεύονται συστηματικά και συνδυαστικά με τις οικείες διατάξεις που αφορούν α) την προστασία των οικοτόπων και των ειδών που χαρακτηρίζουν τις περιοχές του δικτύου σύμφωνα με τις οδηγίες 92/43/ΕΟΚ και 79/409/ΕΟΚ, καθώς και τις Κ.Υ.Α. 33318/3028/1998 και 414985/1985, όπως ισχύουν, και β) την προστασία των δασικών οικοσυστημάτων βάσει ιδίως του ν.998/79 και του ν.3208/03, ώστε να επιτυγχάνεται η ορθολογική εναρμόνιση της οικονομικής – ενεργειακής ανάπτυξης με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας και της αρχής της προφύλαξης.

Οι ανωτέρω Κ.Υ.Α. για τις περιοχές του οικολογικού δικτύου, τους φυσικούς οικοτόπους και τα ενδιαιτήματα της άγριας πανίδας σε αυτές, επιβάλλουν στη διοίκηση και ιδίως στα Υπουργεία ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. και Αγροτικής Ανάπτυξης να λαμβάνουν ιδιαίτερα μέτρα διαχείρισης, κυρίως προληπτικού χαρακτήρα, τόσο ενόψει επεμβάσεων και έργων στις κρίσιμες περιοχές (σε συνδυασμό με τις κοινές υπουργικές αποφάσεις ΗΠ 11014/703/2003 και ΗΠ 15393/2332/2002), όσο και αυτοτελώς για την προστασία της βιοποικιλότητας των περιοχών με την εκπόνηση ειδικών περιβαλλοντικών μελετών και την προώθηση προεδρικών διαταγμάτων για το χαρακτηρισμό βάσει της εθνικής περιβαλλοντικής νομοθεσίας. Υπενθυμίζεται ότι προβλέπεται η γενική δυνατότητα «λήψης

προληπτικών μέτρων» και «άλλων αναγκαίων διοικητικών ή συμβατικών μέτρων που ανταποκρίνονται στις οικολογικές απαιτήσεις των ως άνω τόπων» (άρθρο 6 της Κ.Υ.Α. 33318/98) και ότι για τις περιοχές του δικτύου NATURA 2000 απαιτείται, σε τελικό στάδιο, η έκδοση προεδρικών διαταγμάτων μετά από έγκριση ειδικών περιβαλλοντικών μελετών [«Ε.Π.Μ.»], με τις οποίες θα χαρακτηρίζονται ως ειδικές ζώνες διατήρησης και θα ακολουθείται ο ειδικός περιβαλλοντικός χαρακτηρισμός και σχεδιασμός που προβλέπεται στο ν.1650/86, όπως ισχύει. Επίσης, στην Κ.Υ.Α. 414985/85 προβλέπονται γενικές – καθώς η απόφαση είναι προσανατολισμένη στη θήρα – υποχρεώσεις για μέτρα διαχείρισης των βιοτόπων της άγριας πτηνοπανίδας.

Είναι προφανές ότι στην υπό έρευνα υπόθεση, η οποία χαρακτηρίζεται από την αδειοδότηση έργων για επέμβαση μείζονος σημασίας και έκτασης εντός περιοχής που είναι δάσος αλλά και περιοχή Ζ.Ε.Π. / Natura 2000, επιβάλλεται εκ του νόμου η εξάντληση των δυνατών μέτρων προληπτικού χαρακτήρα για την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων και η ορθολογική χωροθέτηση των έργων, βάσει περιβαλλοντικών και χωροταξικών μελετών, σε θέσεις όπου μόνο κατ' εξαίρεση και σε περίπτωση αιτιολογημένης αδυναμίας εναλλακτικών λύσεων θα θυσιάζεται δασικός πλούτος και θα θίγεται ο βίοτοπος της άγριας πανίδας.

ΙΙΙ. Η ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Από την εξέταση των εγγράφων με τα οποία ανταποκρίθηκαν οι αρμόδιες υπηρεσίες στα ερωτήματα και τις παρατηρήσεις της Αρχής, αλλά και λαμβανομένων υπόψη όλων των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, προκύπτουν τα ακόλουθα κρίσιμα ζητήματα:

1. Η Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας Πελοποννήσου τονίζει στο υπ' αριθμ. 1650/14.11.2006 έγγραφό της προς το Συνήγορο του Πολίτη ότι η από 13.03.2006 απόφαση της αρμόδιας Γενικής Γραμματέως Περιφέρειας περί έγκρισης επέμβασης για την εγκατάσταση του αιολικού σταθμού εξεδόθη αρμοδίως και σύννομα «με γνώμονα την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση του δασικού οικοσυστήματος». Περαιτέρω, η υπηρεσία υποστηρίζει ότι η από 05.04.2006 έγκριση της σχετικής μελέτης διάνοιξης κλάδων δασοδρόμων στην κρίσιμη θέση έγινε με στόχο «τη μείωση όσο το δυνατό των αρνητικών επιδράσεων στο οικοσύστημα», καθώς και την αξιοποίηση του δασικού δικτύου για τις ανάγκες του δάσους και για τη γραμμή μεταφοράς του ρεύματος στο δίκτυο της ΔΕΗ. Ας σημειωθεί, ωστόσο, ότι η κρίσιμη έγκριση της Περιφέρειας εκδόθηκε, όπως και οι

συναφείς πράξεις της, που έχουν προαναφερθεί, ενώ εκκρεμεί ενώπιον του ΣτΕ αίτηση ακυρώσεως κατά της ανωτέρω από 16.03.2004 Κ.Υ.Α. περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων που αφορά ακριβώς την εγκατάσταση του αιολικού πάρκου, όπως ήδη αναφέραμε. Επίσης, η Διεύθυνση ενημερώνει την Αρχή ως προς την απαγόρευση της βοσκής σε δάση με έλατα σύμφωνα με τη δασική νομοθεσία, απαντώντας σε ερώτημα της Αρχής σχετικά με την υποχρέωση έκδοσης δασικής αστυνομικής διάταξης περί απαγόρευσης της βοσκής βάσει της διαχειριστικής μελέτης του Δάσους Κρεμαστής.

Στα συνημμένα έγγραφα περιέχονται τα υπ' αριθ. πρωτ. 1841/14.02.2005 και 1367/17.10.2005 έγγραφα που απευθύνει το αρμόδιο Δασαρχείο Μολάων στη Δ/νση Δασών Ν. Λακωνίας, για τα οποία γίνεται ήδη λόγος στην από 24.10.2006 σχετική επιστολή της Αρχής, καθώς το δασαρχείο είχε προτείνει την αποφυγή της επέμβασης, λόγω των επιπτώσεων στο περιβάλλον, και διότι, όπως υποστηρίζεται, η μελέτη δεν εναρμονίζεται με την εγκεκριμένη μελέτη προστασίας και διαχείρισης για το ελατόδασος της Κρεμαστής, το οποίο, ως σημειωθεί, είναι το νοτιότερο σημείο εξάπλωσης της ελάτης στον ελλαδικό χώρο. Επίσης, στα συνημμένα έγγραφα περιλαμβάνονται και τα υπ' αριθμ. 302/23.02.2006 έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών Λακωνίας και 167/14.02.2006 έγγραφο του Δασαρχείου Μολάων, τα οποία είχε ζητήσει η Αρχή και τα οποία έχουν διαβιβαστικό χαρακτήρα. Ακόμη, αποστέλλεται το υπ' αριθμ. 486/24.02.2006 έγγραφό της Διεύθυνσης Δασών Λακωνίας, η οποία συμμερίζεται μεν τις ανωτέρω επιφυλάξεις του Δασάρχη Μολάων «για τον επηρεασμό του βιοτόπου» αλλά εισηγείται την έγκριση της οικείας Μ.Π.Ε. με την προϋπόθεση ότι «θα πρέπει να μελετηθούν και να υλοποιηθούν μέτρα αύξησης της συγκόμωσης με δασοκομικές επεμβάσεις...τα οποία θα πρέπει να προβλεφθούν και στην ειδική δασοτεχνική μελέτη η οποία προβλέπεται στην παρ. Β.6 της από 16.03.2004 Κ.Υ.Α.». Η εν λόγω Διεύθυνση με το υπ' αριθμ. 2047/12.12.2006 σχετικό έγγραφο ανταπόκρισής της προς το Συνήγορο του Πολίτη παραπέμπει στο ανωτέρω πρόσφατο έγγραφο της Διεύθυνσης Δασών της Περιφέρειας και τονίζει ότι με τη συνεργασία τους επιτεύχθηκε η «ελάχιστη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου από το προστατευόμενο δάσος Κρεμαστής», διότι «προβλέφθηκε τόσο η μετατόπιση των θέσεων των ανεμογεννητριών σε πλησιέστερες θέσεις όσο και η τροποποίηση της αρχικής μελέτης οδοποιΐας».

Τέλος, το Δασαρχείο Μολάων επιμένει με νεότερα έγγραφα, τα οποία προσκόμισε στην Αρχή ο αναφερόμενος, στις σοβαρές επιφυλάξεις του για τη δημιουργία του σταθμού. Ειδικότερα, με το υπ' αριθμ. 195/04.04.2007 έγγραφό του προς τη Διεύθυνση Δασών της Περιφέρειας Πελοποννήσου, με αφορμή αίτημα της εταιρείας για έκδοση πρωτοκόλλου εγκατάστασης

του Αιολικού Πάρκου, το Δασαρχείο εκφράζει τη διαφωνία του με τα κρίσιμα έργα, θεωρώντας ότι με αυτά θα υποβαθμιστεί περαιτέρω το δασικό οικοσύστημα της περιοχής και προτείνει να «επανεξεταστεί η έγκριση επέμβασης». Είναι, επίσης, σημαντικό ότι το Δασαρχείο αναφέρει ότι τελεί εν αναμονή της δασοτεχνικής μελέτης που προβλέπεται στην Κ.Υ.Α. του 2004, η οποία δεν έχει, μέχρι τη στιγμή της έκδοσης που εν λόγω εγγράφου, εκπονηθεί και υποβληθεί αρμοδίως. Τέλος, το Δασαρχείο επισημαίνει ότι κατά το στάδιο της Π.Π.Ε.Α. (προκαταρκτικής περιβαλλοντικής εκτίμησης αξιολόγησης) παρατύπως δεν ζητήθηκε η γνωμοδότησή του, όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 της Κ.Υ.Α. 1726/2003.

2. Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ πληροφορεί αναλυτικά την Αρχή, με το υπ' αριθμ. 109115/24.11.2006 έγγραφό της, για τις μελέτες και τις διοικητικές πράξεις που αφορούν τα κρίσιμα έργα για τη δημιουργία του Αιολικού Σταθμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Αρχή πληροφορείται επισήμως ότι έχει «κατατεθεί αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας από τον Δήμο Νιάτων» κατά της οικείας απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων». Περαιτέρω, η Αρχή ενημερώνεται ότι, παρά την εκκρεμοδικία, ολοκληρώθηκε η διαδικασία τροποποίησης του έργου και εκδόθηκε, όπως αναφέρεται ανωτέρω, εντός του 2006 Κ.Υ.Α. «που αφορά στην τροποποίηση της εξωτερικής και εσωτερικής οδοποιίας του ήδη από το 2004 εγκεκριμένου περιβαλλοντικά αιολικού πάρκου». Η συνέχιση των διοικητικών διαδικασιών για τη δημιουργία του σταθμού, δικαιολογείται με το επιχείρημα ότι «η μη έκδοση της πιο πάνω απόφασης [της νέας Κ.Υ.Α.] θα σήμαινε ότι θα εξακολουθούσε να ισχύει η προγενέστερη Έγκριση...με τον αρχικό σχεδιασμό των έργων οδοποιίας που ήταν δυσμενέστερος για το περιβάλλον». Μάλιστα η υπηρεσία επισημαίνει το «προφανές ότι σε περίπτωση ακύρωσης της αρχικής απόφασης Ε.Π.Ο. του αιολικού πάρκου από το ΣτΕ που εκκρεμοδικεί αυτομάτως ακυρώνεται και η απόφαση τροποποίησής της».

Περαιτέρω, η Ε.Υ.ΠΕ. ενημερώνει την Αρχή ότι σύμφωνα με την «Ειδική Χωροταξική Μελέτη για τη Χωροθέτηση Ζώνης Αναζήτησης Αιολικών Σταθμών στη Β.Α. Λακωνία ... δεν πρέπει να επιτραπεί η κατασκευή Αιολικών Πάρκων στη θέση του αδειοδοτηθέντος Αιολικού Σταθμού... στη θέση «Κατάρτια – Τούρλες», ωστόσο επειδή η μελέτη εκπονήθηκε μετά την αρχική Κ.Υ.Α. και προκειμένου να αποφευχθεί «ανασφάλεια δικαίου» επιλέχθηκε η οδός της τροποποίησης της οδού πρόσβασης και της εσωτερικής οδοποιίας, που κατέληξε στην έκδοση της νέας υπ' αριθμ. 103399/2006 Κ.Υ.Α. Ας σημειωθεί ότι στην Κ.Υ.Α. αυτή γίνεται μια απλή αναφορά στο καθεστώς Ζ.Ε.Π. της περιοχής, ενώ δεν μνημονεύεται καθόλου στα «υπόψη» η οδηγία 79/409 και η Κ.Υ.Α. που την ενσωματώνει

στην εθνική νομοθεσία. Πρέπει, τέλος, να σημειωθεί ότι η ίδια υπηρεσία είχε απαντήσει αρνητικά στο αίτημα του αναφερόμενου για αναστολή της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης μεμονωμένων έργων για αιολικά πάρκα πριν την εναρμόνιση της οδηγίας 2001/42/EK – όπως θα εξηγήσουμε κατωτέρω – με το υπ' αριθμ. 103930/29.06.2006 έγγραφο της. Στο έγγραφο αυτό σημειώνεται επίσης ότι «δεν έχει καθοριστεί ο τύπος των σχεδίων και προγραμμάτων για τα οποία απαιτείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία» και ότι «δεν έχουν κατατεθεί στην υπηρεσία μας συγκεκριμένα σχέδια και προγράμματα στον τομέα της ενέργειας». Ωστόσο, επισημαίνεται ότι η Κ.Υ.Α. 103399/26.10.06, με την οποία τροποποιείται η αρχική Κ.Υ.Α. περί έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του εν λόγω ΑΣΠΗΕ, εκδόθηκε λίγες μέρες μετά την δημοσίευση σε ΦΕΚ της ανωτέρω Κ.Υ.Α. 107017/2006 (Φ.Ε.Κ. τ. Β' 1225/05.09.2006), με την οποία έγινε η εναρμόνιση της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο.

3. Η Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΧΩΔΕ με το από 05.12.2006 σχετικό έγγραφο της προς το Συνήγορο του Πολίτη αναφέρει σχετικά με την ένταξη της περιοχής στο δίκτυο NATURA 2000 και με την «ορνιθολογική της σπουδαιότητα (παρουσία αρπακτικών και μεταναστευτικών πουλιών)». Συγκεκριμένα, η θέση «Τούρλες» έχει ενταχθεί στο δίκτυο Natura 2000 και επιπλέον έχει χαρακτηριστεί περιοχή Ειδικής Προστασίας. Η Δ/νση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού υπενθυμίζει ότι με το υπ' αριθ. πρωτ. 125327/602/12.02.2003 έγγραφο προς την Ε.Υ.ΠΕ./Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ. – το οποίο ήδη έχει μνημονευθεί στην πρώτη επιστολή της Αρχής - εκτιμά ότι θα υπάρξουν σημαντικές επιπτώσεις στην χλωρίδα και την πανίδα της περιοχής, κυρίως δε στους πληθυσμούς των αρπακτικών πτηνών. Για τους λόγους αυτούς η Δ/νση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ήδη με το εν λόγω έγγραφο της ζητά την ακριβή καταγραφή μέσω μίας ορνιθολογικής μελέτης για την περιοχή και τον περιορισμό της ανάπτυξης του αιολικού πάρκου μόνο στη θέση «Κατάρτια», εκτός δηλαδή της περιοχής Natura. Η σημασία των ορνιθολογικών μελετών για τις περιοχές SPA / Ζ.Ε.Π. καταγράφεται και στο από 01.03.2006 σχετικό έγγραφο της υπηρεσίας προς τη Διεύθυνση Χωροταξίας του Υπουργείου, όπου προτείνεται ως ζώνη αποκλεισμού για τα αιολικά πάρκα οι περιοχές SPA «...ως αποτέλεσμα Ειδικής Ορνιθολογικής Μελέτης».

4. Με το πρόσφατο έγγραφο (αρ. πρωτ. 103153/6248/08.01.2007) που απέστειλε η Διεύθυνση Αισθητικών Δασών, Δρυμών και Θήρας στον Συνήγορο του Πολίτη δηλώνει με σαφή και κατηγορηματικό τρόπο ότι «οι θέσεις Κατάρτια και Τούρλες βρίσκονται σε κεντρικό σημείο του δάσους της Κρεμαστής και οπωσδήποτε θα υπάρξουν επιπτώσεις στο δάσος,

κυρίως από τα έργα οδοποιίας, αλλά και υποβάθμιση ενός αδιατάρακτου μέχρι σήμερα τοπίου μεγάλης φυσικότητας». Ακόμη περισσότερο, αποσαφηνίζεται ότι «από το σύνολο των αιτημάτων για εγκατάσταση Α/Π στην Ανατολική Λακωνία που θα πρέπει να ξεπερνούν τα 5, μόνο το συγκεκριμένο αιολικό έργο θίγει συγκροτημένο δάσος, καθώς και ένα πολύ πρόσφατο αίτημα...». Παρ' όλα αυτά η υπηρεσία αναφέρει ότι γνωμοδότησε κατ' αρχήν θετικά για τα κρίσιμα έργα, καθώς «δεν είναι δυνατόν να ληφθούν ιδιαίτερα μέτρα προστασίας της ορνιθοπανίδας... δεν υπάρχουν αναλυτικά ορνιθολογικά δεδομένα για τη συγκεκριμένη περιοχή S.P.A... το έργο εμπίπτει σε φυτοκοινωνία (οικότοπο) ελατοδάσους η οποία δεν περιλαμβάνεται στα παραρτήματα της οδηγίας 92/43». Επισημαίνεται, επίσης, ότι «καταβλήθηκε προσπάθεια οι δρόμοι πρόσβασης να έχουν και άλλες χρήσεις εξυπηρέτησης του δάσους», υπενθυμίζεται ότι η βοσκή αιγών στα ελατοδάση απαγορεύεται και γίνεται μνεία στην αναγκαία έκδοση δασικής αστυνομικής διάταξης, ενώ τονίζεται ότι οι διαχειριστικές μελέτες – όπως για το δάσος της Κρεμαστής – «δεν αποκλείουν την εκτέλεση ενός μη δασικού έργου ...ούτε ρυθμίζουν την χωροθέτηση τέτοιων έργων».

Υπενθυμίζεται ότι με το σχετικό από 23.06.06 έγγραφο της Διεύθυνσης προς τη Διεύθυνση Χωροταξίας του ΥΠΕΧΩΔΕ με τις απόψεις της επί της Μ.Π.Ε. για το έργο οδοποιίας τίθενται, μεταξύ άλλων δύο σημαντικές προϋποθέσεις: α) η έκδοση σχετικής έγκρισης επέμβασης πριν την επέμβαση σε εκτάσεις με δασικό χαρακτήρα και β) η σύνταξη ειδικής δασοτεχνικής μελέτης για την αποκατάσταση της βλάστησης και τη βελτίωση της αισθητικής του τοπίου. Πρέπει, πάντως, να σημειωθεί ότι η Διεύθυνση επισυνάπτει το υπ' αριθ. πρωτ. 99619/1719/09.08.2001 έγγραφο που απευθύνει στην Δ/ση Χωροταξίας και Προστασίας Περιβάλλοντος ΥΠΕΧΩΔΕ, όπου αναφέρει ότι η μεμονωμένη εξέταση των αιτήσεων για την αδειοδότηση αιολικών πάρκων δημιουργεί ουσιαστικά προβλήματα, διότι η χωρίς χωροταξικό σχεδιασμό εγκατάσταση έργων δεν συμβαδίζει πάντα με τα διαχειριστικά μέτρα που επιλέγονται για την περιοχή και με άλλες δραστηριότητες που έχουν ενδεχομένως αναπτυχθεί. Παράλληλα, όπως λέγεται στο έγγραφο, οι μεμονωμένες Μ.Π.Ε. που υποβάλλονται εκτιμούν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η αθροιστική επίπτωση στο περιβάλλον από άλλα ομοειδή έργα στην ίδια περιοχή. Επίσης, η υπηρεσία επισυνάπτει το υπ' αριθ. πρωτ. 89210/6510/08.03.2006 έγγραφο προς το Συμβούλιο της Επικρατείας, δηλώνει ότι η Κ.Υ.Α. έγκρισης περιβαλλοντικών όρων του έτους 2004 «εστάλη από την ΕΥΠΕ στην υπηρεσία μας εν σχεδίο χωρίς να σταλεί προηγουμένως η ΜΠΕ για να γνωμοδοτήσουμε επ' αυτής», ενώ γίνεται λόγος για αναγκαία αυτοψία που δεν έλαβε χώρα τελικά λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών.

5. Με πρόσφατο επίσης έγγραφο (αρ. πρωτ. 7328/06/05.02.2007), που απευθύνει η Δ/νση Πολεοδομίας, Χωροταξίας & Περιβάλλοντος της Ν.Α. Λακωνίας στον Συνήγορο του Πολίτη, προκύπτει σαφώς ότι «η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση είναι αντίθετη στην υλοποίηση του έργου» για το λόγο ότι «θα επιφέρει μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον καθώς θα προκληθούν εκτεταμένες αποψιλώσεις δασικών εκτάσεων». Η ίδια υπηρεσία είχε στο παρελθόν (αρ. πρωτ. εγγράφου 4732/14.07.2006) γνωμοδοτήσει αρνητικά σχετικά με την Μ.Π.Ε. περί τροποποίησης οδών πρόσβασης και οδοποιίας για τον αιολικό σταθμό στη θέση Κατάρτια – Τούρλες, ενώ είχε ζητήσει την αναβολή λήψης θετικής απόφασης για την Μ.Π.Ε. εγκατάστασης και λειτουργίας του έργου, μέχρι την εκπόνηση/έγκριση μελέτης καθορισμού Χωροταξικών Ζωνών Ανάπτυξης Αιολικών Σταθμών για το Νομό Λακωνίας. Μάλιστα, η υπηρεσία εκτιμά ότι και για την κρίσιμη χωροθέτηση «μετά την ενσωμάτωση της οδηγίας 2001/42/ΕΚ...με την πρόσφατη Κ.Υ.Α. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ. 107017/28.08.2006 ...τα Ειδικά Πλαίσινα Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για ανανεώσιμες πηγές ενέργειες ειδικότερα όταν σχεδιάζεται να χωροθετηθούν σε περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου NATURA 2000 (Τ.Κ.Σ. ή Ζ.Ε.Π.) πρέπει να υποβάλλονται σε διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (Σ.Π.Ε.) τα δε αναπτυξιακά σχέδια (όπως αυτά των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας) να εγκρίνονται αφού προηγηθεί έγκριση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Σ.Μ.Π.Ε.) προκειμένου να εκτιμηθούν συνολικά οι επιπτώσεις στο περιβάλλον από το σύνολο των επενδυτικών έργων που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν σε μια περιοχή». Τέλος, οι Δήμοι στην περιοχή των οποίων έχει ζητηθεί η εγκατάσταση αιολικών πάρκων (Δήμος Ζάρακα, Μονεμβασιάς, Νιάτων) έχουν τοποθετηθεί, με σειρά αποφάσεων των δημοτικών συμβουλίων τους, κατά της υλοποίησης των αντίστοιχων έργων για λόγους προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.

IV. ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Από τα προαναφερθέντα καθίσταται σαφές ότι οι περισσότερες εμπλεκόμενες υπηρεσίες έχουν κατά καιρούς διατυπώσει ποικίλες ενστάσεις και αντιρρήσεις για την υλοποίηση του εν λόγω αιολικού πάρκου, ενώ για το ίδιο έργο η στάση των τοπικών παραγόντων και των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης είναι κατηγορηματικά αντίθετη σε αυτό. Πρόκειται για ένα έργο το οποίο – όπως όλοι δέχονται – θα προκαλέσει εκτενή επέμβαση σε δασική περιοχή πλησίον ή και εντός περιοχής NATURA 2000 και Ζώνης Ειδικής Προστασίας, χωρίς να

προκύπτει με βεβαιότητα αν και κατά πόσο έχουν μελετηθεί στο σύνολό τους τόσο οι επιπτώσεις στην χλωρίδα όσο και στην πανίδα αλλά και γενικότερα στο οικοσύστημα. Επιπροσθέτως, προκύπτει άμεσα το κρίσιμο ζήτημα της αδειοδότησης μεμονωμένων έργων εγκατάστασης, χωρίς να έχουν υπολογισθεί με όλες τις αναγκαίες μελέτες και τον ευρύτερο σχεδιασμό οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις που αυτά προκαλούν αθροιστικά στο οικοσύστημα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη οφείλει να επισημάνει σημαντικά προβλήματα ελλιπούς τήρησης των επιβαλλόμενων μέτρων προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος και δη του δασικού οικοσυστήματος, καθώς :

A) Η διοίκηση έχει προφανώς υποβαθμίσει επιστημονικά και κανονιστικά τη σημασία της περιοχής ως Ζ.Ε.Π. και δεν έχει μεριμνήσει ώστε αφενός να ελεγχθεί το κατάλληλο της περιοχής χωροθέτησης των έργων σε σχέση με τον οικοτόπο των αγρίων πτηνών στην περιοχή και αφετέρου να προβλεφθούν, σε κάθε περίπτωση, συγκεκριμένα μέτρα προληπτικού χαρακτήρα και παρακολούθησης από την εγκατάσταση του Α.Σ.Π.Η.Ε. στην περιοχή. Πρέπει να τονιστεί ότι το οδικό δίκτυο και το δίκτυο δασοδρόμων ανέρχεται σε μήκος πολλών χιλιομέτρων, ενώ δεν έχει γίνει καμία ειδική μελέτη ως προς την επίδρασή του στην ορνιθοπανίδα. Μάλιστα, η διοίκηση όχι μόνο δεν ζήτησε μέχρι σήμερα, παρά την ανωτέρω εισήγηση της Διεύθυνσης Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., για τον συγκεκριμένο αιολικό σταθμό την σύνταξη σχετικής ορνιθολογικής μελέτης (όπως, αντίθετα, προβλέπεται για την αδειοδότηση στις γειτονικές περιοχές «Γκρόπες – Ράχες Γκιώνη» και «Καλογεροβούνι – Πούλος») αλλά και ενέκρινε τις μελέτες της ενδιαφερόμενης εταιρείας που περιέχουν εσφαλμένα και ελλιπή στοιχεία για την σημασία της περιοχής ως προς την διέλευση και εγκατάσταση των αγρίων πτηνών και δη των αρπακτικών. Επομένως, η διοίκηση και ιδίως οι περιβαλλοντικές υπηρεσίες δεν έχουν μεριμνήσει για την ορθή εφαρμογή της νομοθεσίας που αφορά τις περιοχές Ζ.Ε.Π..

B) Η επιλογή του χώρου εγκατάστασης του Σταθμού αλλά και της χωροθέτησης των έργων οδοποιίας γίνεται όχι μόνο χωρίς να έχει ενταχθεί σε ένα ευρύτερο χωροταξικό σχεδιασμό αλλά και σε ευθεία αντίθεση με την οικεία χωροταξική μελέτη που προωθήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ, όπως ρητά γίνεται παραδεκτό από την Ε.Υ.Π.Ε.. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι η εν λόγω μελέτη εκτιμά μεν ότι δεν αντίκειται κατ' αρχήν η εγκατάσταση Α.Σ.Π.Η.Ε. εντός περιοχών NATURA 2000, ωστόσο εν προκειμένω εισηγείται αρνητικά για τη χωροθέτηση αιολικών πάρκων εντός των οικοτόπων δάσους ελληνικής ελάτης και προτείνει προληπτικά μέτρα προστασίας για τις περιοχές Ζ.Ε.Π. της νότιας Λακωνίας. Με βάση

τα παραπάνω, είναι προφανές ότι η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε με τις υποδείξεις και κρίσεις της ανωτέρω απόφασης 2569/04 του ΣτΕ, η οποία αποφαίνεται ακριβώς για το χωροταξικό σχεδιασμό στη Νοτιανατολική Λακωνία και το Νότιο Πάρωνα.

Γ) Επιπλέον, η εμμονή της διοίκησης να προωθεί τις διαδικασίες δημιουργίας του εν λόγω Α.Σ.Π.Η.Ε., παρά την εκκρεμοδικία ως προς τη βασική διοικητική πράξη της έκδοσης Ε.Π.Ο. και ενώ πρόκειται για τη μόνη ίσως περίπτωση εγκατάστασης σταθμού και διάνοιξης εκτεταμένου δασικού οδικού δικτύου εντός πυκνού δάσους, που συνεπάγεται με βεβαιότητα την κοπή μεγάλου αριθμού δένδρων, συνιστά ασφαλώς πράξη κακοδιοίκησης. Επισημαίνεται, μάλιστα, ότι δεν φαίνεται να έχει εκπονηθεί και εγκριθεί η σχετική δασοτεχνική μελέτη για την αποκατάσταση, κατά το δυνατόν, του δασικού χαρακτήρα της περιοχής. Υπενθυμίζεται, ακόμη, ότι για την εν λόγω περιοχή NATURA δεν έχει εγκριθεί η ειδική περιβαλλοντική μελέτη, ώστε να υφίσταται τεκμηριωμένη επιστημονική εκτίμηση σχετικά με την δυνατότητα η και το εύρος της εγκατάστασης αιολικών σταθμών εντός αυτής.

Στο σημείο αυτό πρέπει να γίνει αναφορά στην υπό έκδοση Κ.Υ.Α., που εκπονήθηκε με πρωτοβουλία του ΥΠΕΧΩΔΕ, στο πλαίσιο του πρόσφατα δημοσιοποιημένου Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, το οποίο συντάχθηκε κατ' εφαρμογήν της κοινοτικής οδηγίας 2001/42 ΕΚ και της ΚΥΑ οικ.107017/2006 για την «στρατηγική εκτίμηση» των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. . Συγκεκριμένα, στην εν λόγω Κ.Υ.Α. που έχει υποβληθεί προς διαβούλευση, προτείνεται μεταξύ άλλων ο αποκλεισμός αιολικών εγκαταστάσεων εντός «των οικοτόπων προτεραιότητας περιοχών της Επικράτειας που έχουν ενταχθεί ως τόποι κοινοτικής σημασίας στο δίκτυο ΦΥΣΗ 2000 σύμφωνα με την απόφαση 2006/613/ΕΚ», ενώ παράλληλα προβλέπονται και ελάχιστες αποστάσεις από αντίστοιχες προστατευόμενες περιοχές πέραν των οποίων μπορούν να δημιουργηθούν αιολικά πάρκα. Πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως έδειξε η έρευνα της διοίκησης, στην κρίσιμη περιοχή όπου χωροθετούνται τα έργα του αιολικού σταθμού, δεν έχουν καταγραφεί οικότοποι προτεραιότητας. Προσθέτως, σύμφωνα με την ίδια Κ.Υ.Α «επιτρέπεται η χωροθέτηση αιολικών εγκαταστάσεων εντός των Ζωνών Ειδικής Προστασίας (Ζ.Ε.Π.) της ορνιθοπανίδας της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ ύστερα από τη σύνταξη ειδικής ορνιθολογικής μελέτης και σύμφωνα με τις ειδικότερες προϋποθέσεις και περιορισμούς που θα καθορίζονται στην οικεία πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων». Επίσης, καθορίζεται μέγιστο επιτρεπόμενο ποσοστό κάλυψης εδαφών από αιολικές εγκαταστάσεις

στους πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α., το οποίο για την περιοχή της Λακωνίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το 8% της έκτασης ανά Ο.Τ.Α. (άλλως 1,05 «τυπικές» ανεμογεννήτριες /1000 στρέμ.) και ειδικά για το Δήμο Μονεμβασιάς το 4% της έκτασης. Συνολικά δε για τη Λακωνία και την Αρκαδία, νομοί οι οποίοι είναι χαρακτηρισμένοι ως Περιοχή Αιολικής Προτεραιότητας (Π.Α.Π.) υπ' αριθ. 3, προβλέπονται έως 438 «τυπικές» ανεμογεννήτριες συνολικής ισχύος 876 MW. Τέλος, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι στην οικεία «Στρατηγική Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων του ειδικού πλαισίου χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας», που δημοσιοποίησε το Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ., προτείνεται στο σχετικό κεφάλαιο για την πρόληψη των επιπτώσεων της χωροθέτησης αιολικών εγκαταστάσεων στη βιοποικιλότητα να περιληφθούν στις περιοχές αποκλεισμού τα δάση και οι αναδασωτές εκτάσεις.

Με βάση τα παραπάνω ο Συνήγορος του Πολίτη εισηγείται την επανεξέταση από τη Διοίκηση της συγκεκριμένης περίπτωσης με την αναγκαία αναστολή της προώθησης της δημιουργίας του πάρκου με τυχόν νεότερες διοικητικές πράξεις ή συναφείς υλικές ενέργειες. Καθώς μέχρι σήμερα το έργο δεν έχει υλοποιηθεί, ούτε έχουν συνυπολογισθεί οι αθροιστικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από το σύνολο των εγκαταστημένων ή υπό εγκατάσταση αιολικών πάρκων στην περιοχή, ο Συνήγορος του Πολίτη σας παρακαλεί να εξετάσετε το ενδεχόμενο αναστολής των εργασιών κατασκευής του έργου μέχρι την θέση σε ισχύ του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας.

Γενικότερα η Ανεξάρτητη Αρχή δέχεται ότι η διοίκηση όφειλε να συνεκτιμήσει ότι η προώθηση της δημιουργίας του πάρκου θα δημιουργούσε τετελεσμένα γεγονότα μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης του ΣτΕ και πάντως όφειλε να κάνει δεκτό το πόρισμα της χωροταξικής μελέτης και να μην προβεί στη χωροθέτηση έργων στη συγκεκριμένη θέση. Το επιχείρημα της ασφάλειας δικαίου σε ό,τι αφορά την οικονομική δραστηριότητα της επένδυσης για τη δημιουργία του αιολικού σταθμού και την ισχύ των σχετικών διοικητικών πράξεων που έχουν εκδοθεί δεν μπορεί να υποσκελίσει το αίτημα της τήρησης των επιταγών των νόμων για την αποτροπή σοβαρής υποβάθμισης του δασικού οικοσυστήματος και του φυσικού περιβάλλοντος, ιδίως της άγριας ορνιθοπανίδας. Περαιτέρω, υπενθυμίζεται ότι οι εν λόγω πράξεις της διοίκησης, για τις οποίες γίνεται επίκληση της ασφάλειας δικαίου, τέθηκαν σε ισχύ ενώ υφίστατο σχετική εκκρεμοδικία και επιπλέον έρχονται σε σαφή αντίθεση με τη νομολογία του ΣτΕ για χωροταξικό σχεδιασμό προ της λήψης των σχετικών αποφάσεων, αλλά και σε

αντίθεση με την οικεία επιστημονική μελέτη για σχεδιασμό, την οποία προώθησε και επικαλείται σε άλλες περιπτώσεις η διοίκηση.

Ειδικότερα η Αρχή εκτιμά ότι πρέπει, σε κάθε περίπτωση και στο μέτρο που επιμείνει η διοίκηση στην κατ' αρχήν επιλογή της δημιουργίας του Α.Σ.Π.Η.Ε. στην συγκεκριμένη περιοχή, να ισχύσουν για τον εν λόγω Α.Σ.Π.Η.Ε. οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην υπό έκδοση σχετική Κ.Υ.Α. για τις αντίστοιχες περιπτώσεις, ιδίως δε η εκπόνηση σχετικής ορνιθολογικής μελέτης, ει δυνατόν για την ευρύτερη περιοχή του Νότιου Πάρωνα και εν γένει για τις κρίσιμες περιοχές NATURA / Ζ.Ε.Π., ώστε να επαναξιολογηθεί η συγκεκριμένη χωροθέτηση των κρίσιμων έργων και η επιλογή των εκτάσεων, όπου προορίζεται να γίνει το αιολικό πάρκο και το οδικό δίκτυο πρόσβασης σε αυτό. Περαιτέρω, η Αρχή εισηγείται, σε περίπτωση που δεν μπορεί να αποφευχθεί η εγκατάσταση Α/Γ εντός δάσους, τότε να περιοριστεί στον ελάχιστο δυνατό αριθμό και πάντως να προηγηθεί η εκπόνηση σχετικής δασοτεχνικής μελέτης.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ολοκληρώνει την έρευνα της υπόθεσης, τελείωστόσο, εν αναμονή των απόψεων και ενεργειών σας ενόψει της επαπειλούμενης υποβάθμισης του δασικού οικοσυστήματος του Ζάρακα. Είμαστε στη διάθεσή σας για τυχόν διευκρινίσεις.

Με τιμή

Χρύσα Χατζή
Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη